

Κτήριο επτά δωματίων έφερε στο φως η υποβρύχια έρευνα στη Σαλαμίνα

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Κτήριο επτά δωματίων έφερε στο φως υποβρύχια έρευνα του 2022 στις ανατολικές ακτές της [Σαλαμίνας](#). Εκτελέσθηκε από 12μελή ομάδα και εξελίχθηκε στην βορειοδυτική πλευρά του σημερινού Όρμου του Αμπελακίου, όπου ερευνώνται συστηματικά, τα τελευταία χρόνια, καταποντισμένα λείψανα της Κλασικής πόλης της Σαλαμίνας, στα οποία περιλαμβάνονται μεγάλα τμήματα του επιθαλάσσιου τείχους, πάχους 3-4 μ., και άλλων δημόσιων κατασκευών.

Από τον Ιούλιο του 2022, η έρευνα συνεχίσθηκε για έβδομο κατά σειρά έτος, στο πλαίσιο τριετούς προγράμματος (2020-2022), ως συνεργασία του Ινστιτούτου Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών (Ι.ΕΝ.Α.Ε.) και της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων (Ε.Ε.Α.) του ΥΠ.ΠΟ.Α., υπό την διεύθυνση της Δρος Αγγελικής Γ. Σίμωσι, Προϊσταμένης της ΕΦ.Α. Πειραιώς και Νήσων, και του Γιάννου Γ. Λώλου, Ομότιμου Καθηγητή Προϊστορικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και

μέλους του Δ.Σ. του Ι.ΕΝ.Α.Ε., με κύρια συνεργάτιδα την Δρα Χριστίνα Μαραμπέα, ως υπεύθυνη πεδίου και τεκμηρίωσης, και με την συμμετοχή αρχαιολόγων, άλλων ειδικών και τεχνικών.

Είναι η πρώτη διεπιστημονική υποβρύχια έρευνα, που διενεργείται (από το 2016) εντατικά από Ελληνικούς φορείς, σε χώρους του ιστορικού Στενού, στην θαλάσσια περιοχή Αμπελακίου-Κυνοσούρας.

Σαλαμίσ, Αμπελάκι. Άποψη τμήματος μακρόστενου κτηρίου (Στοάς) κατά την ανασκαφή του 2022, από τα βόρεια

Συγκεκριμένα, άρχισε η ανασκαφική διερεύνηση ενός μεγάλου μακρόστενου δημοσίου κτηρίου, εν μέρει καταβυθισμένου, με γενική κατεύθυνση Β.-Ν., στον βορειοδυτικό μυχό του σημερινού Όρμου, σε έκταση που περικλείεται από το επιθαλάσσιο τείχος (από τα νότια και τα ανατολικά), του οποίου η πορεία τεκμηριώθηκε πλήρως κατά τα προηγούμενα έτη.

Η διερεύνηση του κτηρίου, βάσει κανάβου με τετράγωνα 4 x 4 μ., πραγματοποιήθηκε και πάλι με την εφαρμογή 'αμφίβιας' ανασκαφικής διαδικασίας, η οποία συνδυάζει μέσα και τεχνικές της χερσαίας και υποβρύχιας Αρχαιολογίας, και επιτεύχθηκε με την εγκατάσταση φράγματος και την χρησιμοποίηση 2 υδραντλιών, για την καθημερινή αφυδάτωση θαλάσσιου πεδίου συνολικής εκτάσεως 60 τ.μ.

Σαλαμίς, Αμπελάκι. Ανώτερο μέρος (επίτιτλο) μαρμάρινης ψηφισματικής στήλης του 4ου αι. π.Χ., με τμήμα ανάγλυφης παράστασης

Το κτήριο, με σταθερό πλάτος 6 μ., παρακολουθείται μέχρι στιγμής, σε μήκος 32 μ., με βέβαιη αρχιτεκτονική συνέχεια προς τα βόρεια, στον αιγιαλό και με μία τετράγωνη προβολή (πτέρυγα) στο νότιο άκρον του. Με βάση το μέγεθος, το σχήμα και την διάταξη των χώρων του, αλλά και άλλα στοιχεία, το αποκαλυπτόμενο κτήριο παρουσιάζει όλα τα χαρακτηριστικά της Στοάς.

Το εσωτερικό του περιλαμβάνει σειρά 6-7 τουλάχιστον δωματίων, από τα οποία ερευνήθηκαν: ένα (σχεδόν πλήρως), εσωτερικών διαστάσεων 4,7 x 4,7 μ., με μεγάλο αποθηκευτικό πίθο, σε μόνιμη τοποθέτηση, στην Β.Δ. γωνία του, καθώς και τμήματα δύο άλλων.

Από τους στιβαρούς τοίχους του, πάχους 0,60 μ. περίπου, κατασκευασμένους από μεγάλες ξεστές λιθοπλίνθους, διατηρούνται σήμερα μόνον μία ή δύο στρώσεις

λίθων, ενώ στο τμήμα που ανασκάφηκε ο δυτικός μακρός τοίχος και οι εγκάρσιοι εδράζονται σε καλοκτισμένο θεμέλιο/υπόβαθρο.

Το αρχαίο κατάλοιπο, όπως συμβαίνει και με άλλες παρακείμενες κατασκευές, είναι απογυμνωμένο σε μεγάλο βαθμό από το δομικό υλικό του, επειδή η συγκεκριμένη περιοχή αποτέλεσε διαχρονικά πρόσφορο πεδίο λήψης οικοδομικού υλικού, μέχρι και τα τέλη του 19ου αιώνας.

Σαλαμίσ, Αμπελάκι. Θραύσμα δακτύλου μαρμάρινου αγάλματος

Η ανασκαφική διερεύνηση της Στοάς απέδωσε πλήθος κινητών ευρημάτων. Ανασύρθηκε μεγάλη ποσότητα κεραμικής διαφόρων περιόδων, μέρος της οποίας, όμως, ιδίως των Πρωτοβυζαντινών και Μεσαιωνικών-Νεωτέρων χρόνων, αναμφίβολα αποτελεί φερτό υλικό, παρασυρμένο στην σημερινή θαλάσσια βουρκώδη έκταση.

Στα κεραμεικά ευρήματα που σχετίζονται με την λειτουργία του κτηρίου περιλαμβάνονται άφθονα θραύσματα αγγείων διαφόρων ειδών και κεράμων της Κλασικής-Ελληνιστικής περιόδου. Σημαντικότερο είναι το σύνολο των Αθηναϊκών μελαμβαφών αγγείων και οστράκων της Ύστερης Κλασικής περιόδου (4ου αι. π.Χ.), από το επίπεδο χρήσης και θεμελίωσης του κτηρίου. Συνελέγησαν, επίσης, πολλά πήλινα αντικείμενα, κυρίως πώματα αμφορέων, θραύσματα μαρμάρινων αντικειμένων και 22 χάλκινα νομίσματα, Αθηναϊκά και άλλα.

Από τα μαρμάρινα ευρήματα, δύο είναι ιδιαίτερης σημασίας και χρονολογούνται στον 4ο αι. π.Χ.:

α) Θραύσμα στήλης με τμήμα επιγραφής (ψηφίσματος), σε 2-3 αποσπασματικούς στίχους, και

β) Το ανώτερο μέρος (επίτιτλο) άλλης στήλης, που σίγουρα θα έφερε τιμητικό ψήφισμα, με τμήμα ανάγλυφης παράστασης, από την οποία διατηρείται το γυμνό μυώδες δεξιό χέρι μεγαλόσωμης μορφής, πιθανώς ήρωος (του Αίαντος;) να στεφανώνει όρθιο γενειοφόρο άνδρα. Η σκηνή παραπέμπει ευθέως σε αντίστοιχη ανάγλυφη παράσταση σε μαρμάρινη ψηφισματική στήλη, του 320 π.Χ. περίπου, στο Αρχαιολογικό Μουσείο Σαλαμίνας (ΜΠ 4228), με κύριο πρόσωπο τον ήρωα, στο περιβάλλον της περίφημης εφηβικής εορτής των Αιαντείων.

Η αναγνώριση της Στοάς αποτελεί νέο σημαντικότερο στοιχείο για την μελέτη της τοπογραφίας και της οικιστικής οργάνωσης της αρχαίας πόλης. Είναι ανοικτή προς τα δυτικά και πιθανότατα σημειώνει το ανατολικό όριο της περιοχής της Αγοράς της Κλασικής-Ελληνιστικής πόλης παρά τον λιμένα, εκτεινόμενης σε επίπεδο γενικά έδαφος προς τα δυτικά/βορειοδυτικά του κτηρίου. Τα ερείπιά της είδε και περιγράφει, κατά κυριολεξίαν, ο περιηγητής Πausανίας (1.35.3) γύρω στα μέσα του 2ου αι. μ.Χ. Είναι ακριβώς η έκταση, δηλαδή το χαμηλό νοτιοδυτικό τμήμα της χερσονήσου της Πούντας, που είχε προτείνει για την θέση της Αγοράς ο W. Kendrick Pritchett το 1959, στηριζόμενος και σε παρατηρήσεις του A. Milchhöfer (1895) και άλλων παλαιότερων ερευνητών.

Θραύσμα στήλης με τμήμα επιγραφής (ψηφίσματος)

Στην ερευνητική ομάδα συμμετείχαν οι:

Γιάννος Γ. Λώλος και Αγγελική Γ. Σίμωσι (Διεύθυνση έρευνας), Χριστίνα Μαραμπέα (Δρ. Αρχαιολογίας, υπεύθυνη εργασιών πεδίου και τεκμηρίωσης), Έφη Ουσταμπασίδου (Αρχαιολόγος) και Άννα Νοτιά (Εκπαιδευτικός), βασικές συνεργάτιδες, Λουίζα Δημητρίου και Παναγιώτης Δαββέτας (Αρχαιολόγοι), Ευάγγελος Σ. Κρουστάλης (Δρ. Αρχαιολογίας, υπεύθυνος φωτογραμμετρικών αποτυπώσεων), Χρύσα Φουσέκη (Προϊσταμένη Τμήματος Συντήρησης Ε.Ε.Α.) και Ειρήνη Μάλλιου (Συντηρήτρια Ε.Ε.Α.), Σπύρος Αγιάζι και Μπιλμπίλ Μουσταφά (Εργατοτεχνίτες), Κωνσταντίνος Τσιτλακίδης (Νυχτοφύλακας χώρου εργασιών).

Σαλαμίς, Αμπελάκι. Μικρογραφικά αγγεία, προ του καθαρισμού τους

Ευχαριστίες οφείλονται στην Δρα Ελένη Μπάνου, Προϊσταμένη της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων, για την συνεργασία και την συνδρομή, και στον κ. Χαράλαμπο Κριτζά, Επίτιμο Διευθυντή του Επιγραφικού Μουσείου, για την πρόθυμη γνώμη του επί των επιγραφικών και άλλων ευρημάτων και την εν γένει συνεργασία, καθώς και στους χορηγούς-υποστηρικτές της έρευνας του 2022: Α. Μαρτίνο (Εταιρία ΑΙΓΕΑΣ), Κοινοπραξία Επιβατηγών-Οχηματαγωγών Σαλαμίνοσ (Ι. Βασιλειάδη), Ι. Π. Θεοδωρόπουλο, Μετόχιον Ιεράς Επισκοπικής Μονής Αγίας Σκέπης Κερατέας (π. Αθανάσιο και Ν. Σαρδέλη), Α. Κουτσιαρή, Κ. Κατσιγιάννη, Δ. Χριστοδούλου, Ξ. Αργυρίου (Δ. Φράττη και Δ. Κοτσέλη), Δ. Κουμπλουδέλη, Σ. Φουρίκη και Δ. Στανωτά (ELLINOX), Κ. Τσιτλακίδη.

Εικ. 6. ii Σαλαμίσ, Αμπελάκι. Αθηναϊκή κεραμική του 4ου αι. π.Χ.

Εικ. 6. Σαλαμίσ, Αμπελάκι. Αθηναϊκή κεραμική του 4ου αι. π.Χ.

Κεντρική φωτογραφία: Σαλαμίσ, Αμπελάκι. Άποψη τμήματος μακρόστενου κτηρίου (Στοάς) κατά την ανασκαφή του 2022, από τα βορειοδυτικά